

організації шлюбу та сім'ї. Так, зокрема, наше дослідження засвідчило, що дівчата та юнаки найбільш схвально відгукується про громадянський та повторний шлюб, вони орієнтовані на партнерські стосунки та рівний розподіл сімейних обов'язків [1].

Отже, у процесі викладання психологічних дисциплін у закладі вищої освіти важливо враховувати спрямованість сучасної молоді, її інтереси та шлюбно-сімейні настанови, критично підбирати початковий матеріал, який буде гендерночутливим, позбавленим стереотипів та повсякчас підвищувати рівень власної професійної компетентності, розвиваючи гендерну чутливість, толерантність та особистісно орієнтований підхід до студентства.

Література

1. Волошок О. В. Сучасні уявлення студентської молоді про шлюбно-сімейні стосунки : зб. тез звітної наук. конф. філософського факультету / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів : Малий видавничий центр філософського факультету ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. С. 228–232.
2. Гендер для медій : підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / за ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. Київ : Критика, 2013. 217 с.
3. Говорун Т. В., Кікінежді О. М. Гендерна психологія : навчальний посібник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 308 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕВЕНТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІВЧАТ І ЮНАКІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Інна ГАЛЕЦЬКА

**Львівський національний університет
імені Івана Франка,
innahaletska@ukr.net**

Лариса КЛИМАНСЬКА

**Національний університет
Львівська політехніка,
larysa_kl@ukr.net**

Марина КЛИМАНСЬКА

**Львівський національний університет
імені Івана Франка
marina.klimanska@gmail.com**

Пандемія COVID-19 стрімко долає кордони і відстані. Надто мало знаємо про властивості вірусу, відсутні протоколи лікування та вакцини. Проте добре відомо, що новий коронавірус високо контагіозний, має високу летальність, а для обмеження його поширення вкрай важливі превентивні заходи: самоізоляція, миття рук і користування антисептичними засобами, а також контроль доторків до обличчя та носіння масок. Тож, за рекомендаціями ВООЗ, поступово, країна за країною, світ опинився на карантині. Кабінет Міністрів України 11 березня 2020 р. оголосив карантин на території усієї країни.

Дослідження особливостей превентивної поведінки дівчат і юнаків в умовах карантинних обмежень, зумовлених пандемією COVID-19, яке проводилось на другому тижні карантину з 20 по 24 березня 2020 р. (за допомогою сервісу Google-Form) стосувалось вивчення психологічних детермінант превентивної поведінки [1]. У ньому взяло участь 96 осіб – 67 дівчат і 29 юнаків, віком 17–19 років. Використано: 1) опитувальник поведінки в умовах карантину (чотири змістовних блоки: переживання загрози в ситуації епідемії; дотримання правил превентивної поведінки; пошук інформації про розвиток епідемії; буденна поведінка в умовах карантину); 2) опитувальник п'яти факторів особистості ТІРІ С. Гослінга (україномовна версія ТІРІ-UKR М. Кліманська, І. Галецька) та 3) опитувальник позитивного та негативного афекту ОПАНА (М. Кліманська, І. Галецька). Застосовано статистичні методи: порівняльний аналіз Мана-Вітні та кореляційний аналіз Спірмена.

Превентивну поведінку студентства оцінювали на основі відповідей щодо дотримання рекомендованих правил: самоізоляція, носіння маски, миття рук та користування антисептичними засобами, уникання доторків до власного обличчя. Згідно з одержаними результатами, 48,0 % студентів взагалі намагаються не виходити з дому, понад 78,0 % – часто миють руки і активно користуються антисептиком, 49,0 % – контролюють себе, аби не торкатись обличчя, 30,0 % студентів одягають маску завжди, або майже завжди, а 45,0 % – одягають маску дуже рідко. На час проведення дослідження носіння масок не було обов'язковим, водночас відомо, що маска не захищає здорових людей від інфікування, а перешкоджає розповсюдженню інфекції від хворих, тож «неносіння» масок можна пов'язати із трактуванням як необов'язкового елемента для самозахисту.

Різних форм превентивної поведінки в більшій мірі дотримуються дівчата: менше виходять з дому, частіше миють руки та користуються антисептичним засобом, а також у більшій мірі контролюють доторки до обличчя ($p < 0,05$). Проте інтегративний (сумарний) показник превентивної поведінки не відрізнявся залежно від статі.

Подальший аналіз був спрямований на порівняння, залежно від статі респондентів, зв'язків між характеристиками превентивної поведінки та ставленням до ситуації, пов'язаної з пандемією COVID-19, особистісними якостями та характеристиками афективного балансу у дівчат і юнаків. Превентивна поведінка в рівній мірі у дівчат і юнаків пов'язана з відчуттям загрози для власного життя, активністю пошуку інформації про вірус та динаміку пандемії, купівлею продуктів про запас ($p < 0,001$), а у дівчат також із самоосвітою ($p < 0,01$). Найявний прямий зв'язок, незалежно від статі, із зібраністю, уважністю та наляканістю ($p < 0,001$), у юнаків з емоційною нестабільністю ($p < 0,001$), у дівчат – з пригніченістю, дружелюбністю та добросовісністю ($p < 0,05$).

Намагання не виходити з дому у дівчат і юнаків пов'язане із відчуттям загрози, пошуком інформації про ситуацію пандемії ($p < 0,001$), активністю спілкування із близькими та друзями телефоном, намаганням купити продукти, емоційною нестабільністю ($p < 0,01$). Гендерні відмінності полягають у виявленні у хлопців зв'язку між карантинном та заняттям, на яке бракувало часу до пандемії,

зняжковілістю та нижчою впевненістю у собі, у дівчат – із самоосвітою, відчуттям неспокою та добросовісністю ($p < 0,01$).

Миття рук і користування антисептичними засобами у хлопців корелює з інтересом та пошуком інформації про коронавірус і ситуацію, пов'язану із пандемією загалом, зібраністю, уважністю та емоційною нестабільністю ($p < 0,01$). У дівчат наявний зв'язок між миттям рук і наповненістю силами та енергією, а також дружелюбністю ($p < 0,05$).

У юнаків носіння масок пов'язане з відчуттям загрози власному життю, інтересом до інформації про коронавірус і пандемію, ($p < 0,001$), нижчим рівнем екстраверсії; а у дівчат – з переживанням про економічні наслідки карантину, а в обидвох групах – із зібраністю, зосередженістю та уважністю ($p < 0,05$).

Отже, студентська молодь схильна дотримуватися правил превентивної поведінки, що пов'язане, з одного боку, з переживанням за своє життя і переживанням негативного афекту, тобто захисною мотивацією, а з іншого – дотримання правил превентивної поведінки ґрунтується на відчутті та розумінні доцільності таких дій. Дівчата у більшій мірі дотримуються правил превентивної поведінки, водночас вони більш схильні до негативного афекту. Тож для формування превентивної поведінки необхідне як інформування щодо ступеня небезпеки, так і апелювання до усвідомлюваної доцільності, особливо з урахуванням того, що надмірне наголошення на загрозі може негативно впливати на психоемоційний стан та психічне здоров'я особистості.

Література

1. Галецька І., Климанська Л., Климанська М., Горошенко М. Переживання та поведінка студентської молоді в умовах карантину COVID-19: страх чи внутрішня мотивація детермінують превентивну поведінку? *Психологічний часопис*. 2020. № 4. Вип. 6. С. 35–52.

ЖІНОЧІ РОЛІ ПОСТСУЧАСНОСТІ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ НАРАТИВІВ СТУДЕНТОК

Надія ГАПОН

Львівський національний університет

імені Івана Франка,

nadiya.hapon@lnu.edu.ua

Наратив є іманентною властивістю людського мислення. Він становить фундаментальну філософську, психологічну, лінгвістичну, культурологічну основу наших спроб дійти до згоди зі своїм статусом і ролями, власною природою й умовами існування. Експозиції соціокультурного життя у наративах пов'язані зі змінами індивідуального ставлення до соціальних і культурних об'єктів, норм, вартостей, традицій. Соціокультурні події, відображені у наративах людини трансформують її ідентичність, стосунок до себе, змінюють зміст думок та особисті смисли.

Наратив є формою дискурсу, що створює особливий саморефлексуєчий модус мислення. Традиційні способи розповідання історій, або наративні конвенції